

බෞද්ධ ස්තූප පිළිබඳ විමර්ශනයක්

ඒ. ආර්. ඒ. එස්. දිල්‍රුක්ෂි
විශේෂවේදී තෙවන වසර
ඉතිහාසය අධ්‍යයන අංශය
කැලණිය විශ්වවිද්‍යාලය
dilrukshi.sadamali21@gmail.com

සංකෝචය

බෞද්ධ කලා ශිල්ප අතරින් දාගැබ හෙවත් වෛත්‍යයට හිමිවන්නේ වැදගත් ස්ථානයකි. මුල් යුගයේ වෛත්‍ය හඳුන්වා ඇත්තේ “ස්තූප”යන නමිනි. මෙහිදී අරමුණ වූයේ ලක්දිව බෞද්ධ ස්තූප ආකෘති තුළින් හා ස්තූප අංගයන්ගෙන් බෞද්ධාගමික අර්ථයක් නිරූපණය වනවාදැයි විමර්ශනය කිරීමයි. මෙම පර්යේෂණය සඳහා සාහිත්‍ය මූලාශ්‍රය හා ද්විතීය මූලාශ්‍රය පරිශීලනය කරනු ලැබීය.

ස්තූපයේ ආරම්භය ප්‍රාග් බෞද්ධ යුගය දක්වා ඇතට විහිද යන බව පුරාතන සාහිත්‍ය ග්‍රන්ථ අධ්‍යනයෙන් මනාව පැහැදිලි වේ. බෞද්ධ ලෝකයෙහි දක්නට ලැබෙන වෛත්‍ය වර්ග කලාත්මක වශයෙන් වර්ග කළ විට ආකෘතිමය ලක්ෂණ අතරින් වර්ග සයකින් යුක්ත වේ. ලංකාවේ ප්‍රධාන වශයෙන් දක්නට ලැබෙන්නේ සණ්ඨාකාර හා බුබ්බුලාකාර වෛත්‍යයන්ය. කලාත්මක ස්තූපයක් සාමාන්‍ය වශයෙන් අංග අටකින් සමන්විත වේ. එම අංගයන් සියල්ලම ධර්මය අර්ථවත් කරවන බව විචාරකයින්ගේ අදහසයි. එම කලාත්මක අංගවලින් සුවාසූ දහසක් ධර්මස්කන්ධය, ත්‍රිවිධ රත්නය, සන්තිස් බෝධිපාක්ෂික ධර්මය, චතුරාර්ය සත්‍යය ධර්මය, නවංග සත්පු ඥානනය, නිර්වාණය යන අදහස් විවිච්ඡාය කරනු ලබයි. මේ අතර ලාංකීය වෛත්‍ය නිර්මාණයේ අවශේෂ පරිවාර කලාංගයන්ගෙන්ද අනිශ්චිත අර්ථවත් අදහස් රැසක් ඉදිරිපත් වේ. මේ අනුව බෞද්ධ කලා ශිල්ප අතරින් අද්විතීය ස්ථානයක් හිමිකරගන්නා ස්තූප ආකෘති හා ස්තූප අංගයන්ගෙන් බෞද්ධාගමික අර්ථයක් නිරූපණය වන බව නිගමනය කළ හැක.

ප්‍රමුඛ පද : ස්තූප, බෞද්ධාගමික